

Bakı milyonçusunun şərəfli ömür yolu

Xeyriyyəçi-mesənət Ağa Musa Nağıyev haqqında çəkilişinə başlanan filmdə o dövrün açılmamış səhifələri vərəqlənəcək

Bakı neft sənayesinin inkişafına sərmayələr yatırmış milyonçu-mesənətlər xeyriyyəçilik fəaliyyətləri ilə Azərbaycan xalqının yaddaşında silinməz iz qoymuş, şöhrət qazanmışlar. Bu kimi insanların adlarını tarixdən silmək sovet ideologiyasına nəsb olmamışdır. Belə şəxsiyyətlərdən biri də Ağa Musa Nağıyevdir.

Alicənablığı, əliaçıqlığı, insanpərvərliyi ilə tanınan Ağa Musa Nağıyevin Azərbaycanın neft sənayesinin inkişafındakı xidmətlərinin, onun sahibkarlıq, xeyriyyəçilik və ictimai fəaliyyətinin tədqiq edilməsi ilə 28 ildir ki, məşğulam. Bu, bir varis kimi mənim üçün böyük şərəfdir.

XX əsrin ortalarında azərbaycançılıq məfkurəsinin yayılmasına, ziyalılıq məktəbinin formalaşdırılmasına misilsiz töhfələr vermiş məşhur milyonçu Ağa Musa Nağıyevin nəvəsi olmaq, əlbəttə, həm qürurvericidir, həm də ciddi məsuliyyətdir.

Hələ 1900-cü ildə Binəqədi mədənlərində hasil etdiyi 10 mln. pud nefti 4-5 il ərzində 13 milyona çatdırmaq, 800 fəhlənin orada çalışmasına nail olmaq, dörd nəhəng xəstəxana və hotellər, ümumilikdə 98 bina tikdirmək məhz Ağa Musa Nağıyevə nəsb olmuşdur. Bunlar tariximizin bir parçası, yaşananların əks-sədasıdır desək, fikrimizdə yanılmazdır.

Mənalı bir ömür sürmək, müqəddəs peşə sahibi olmaq, doğrudan da, böyük səadətdir. XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan milli burjuaziyasının təşəkkülündə müstəsna rolu olmuş şəxsiyyətin xeyrixah işlərini işıqlandırmaya, ən başlıcası, Nağıyev soyadını lazımi səviyyədə görmək istəyi ilə bir çox elmi məqalə və monoqrafiya yazmağa məni sövq edən də məhz həmin məsuliyyət olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə tarixi realiaqlar və həqiqətlər əsasında çəkiləcək "Mənəviyyət carçısı" sənədli filmi də bir daha cəmiyyətə Ağa Musa Nağıyevin irsi və mirası barəsində daha dəqiq və düzgün məlumatların çatdırılmasında yardımçı olacaq. Film bütövlükdə çağdaş Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində, əsl həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasında mühüm rol oynayacaq.

Layihənin rəhbəri bu sətirlərin müəllifi, milyonçunun nəvəsi Dilərə Nağıyeva-Muxtarovadır. "VətənTV" Media Şirkətində istehsal olunacaq filmin ssenari müəllifi və rejissoru Etibar Məmmədov, redaktoru Bilur Cavadqızıdır. AMEA Rəyasət Heyətinin vitse-prezidenti İsa Həbibbəyli, AMEA-nın

aparıcı elmi işçisi Nigar Axundova, Dövlət İdarəçilik Akademiyasının kafedra müdiri, tarixçi-alim Firdövsiyyə Əhmədova, YAP Səbail və Binəqədi rayon təşkilatlarının sədrləri Şəmsəddin Hacıyev və Ramiz Göyüşov, Milli Məclisin deputatlarından Ziyad Səmədzadə və Jale Əliyeva, həmçinin Xalq artisti Mələykə Əsədova xeyriyyəçiliyin əsasını qoymuş şəxsiyyətlərdən biri kimi, Ağa Musa Nağıyevin Azərbaycanda XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində iqtisadiyyatın inkişafı naminə ilk addımların atılmasında tarixdəki rolu haqqında, həmçinin miras qoyduğu ən böyük əsəri sayılan "İsmailiyyə" binasının xalqa bugünkü xidmətindən söz açaraq, bu sənət abidəsinin ermənilər tərəfindən yandırılması səbəblərini açıqlayır.

Filmə Azərbaycanın müstəqilliyi bərpa olunduğu zamandan neft milyonçusu Ağa Musa və 22 il soyadının sürgünü olan yeganə vərəsəsi, oğlu Əliəsgər-Fərəc Nağıyevlərin qaranlıq taleləri əldə etdiyimiz faktlarla işıqlandırılır. Fəci tələlər, hələ dövrü mətbuatda dərc olunmuş yazılarla bərabər Ağa Musanın tikdirdiyi 98 binadən 76-sının arxiv sənədləri əsasında, siyahı üzrə təsdiqlənməsi barədə məlumatlar da bu sənədli filmin zənginliyini artıran məqamlardandır.

Filmin çəkilməsində əsas məqsəd Azərbaycanın XX əsr tarixinin qaranlıq və öyrənilməmiş səhifələrindən biri olan milyonçu və xeyriyyəçi Ağa Musa Nağıyevin nəslinin sovet rejimi tərəfindən təzyiqlərə, işgəncələrə, hətta sürgünlərə məruz qalmaları barədə cəmiyyətə daha dolğun və ətraflı məlumat verməkdir. Film konkret faktlara söykənərək A.M.Nağıyevin məzarının sovet dövründə bir neçə dəfə yer üzündən silinmə cəhdlərinin səbəblərini, onun ailə üzvlərinin təzyiqlərə məruz qalması, həmçinin milyonçunun varidatının taleyi ilə bağlı araşdırmaların nəticələrini yeni nəslə çatdıracaq.

Dilərə NAĞIYEVA,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru